

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תזריע-מצורע

(חלק כב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תזריע-מצורע, כה ניסן — א' אייר, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תזריע-מצורע

טער וואָרט נאָך דער פתיחה כללית „וידבר ה' גו' לאמר“, אָבער מיט וועלכן עס הויבן זיך אָן כמה פרשיות אין תורה, איז דאָס ניט אַ נאָמען ספעציעל פון דער פרשה, נאָר איר נאָמען איז „תזריע“⁹.

פאָדערט זיך אַ ביאור בנדו"ד – וואָס איז די שייכות פון דעם וואָרט (נאָמען) „תזריע“ צו דער פרשה בכללותה¹⁰, וואָס איר תוכן איז, רובה ככולה, דער ענין פון נגעים?

נאָך מער: ניט בלויז האָט דער וואָרט „תזריע“ קיין שייכות ניט צום ענין הנגעים, נאָר, לכאורה, זיינען זיי הפכיים: „תזריע“ ווייזט – ווי דאָס איז מפורש בפרשתנו: „אשה כי תזריע וילדה גו“ – אויף אַן ענין וואָס ברענגט אַ הולדה חדשה און חיים חדשים; משא"כ נגעים, איז דאָך „מצורע חשוב כמת“¹¹, און דער פשט דערפון איז¹², אַז דאָס איז ניט (נאָר) מצד טומאת המצורע¹³, נאָר דער מצורע עצמו איז חשוב כמת¹⁴.

א. די פרשיות תזריע מצורע זיינען לויט דער קביעות פון רוב השנים (אַלע שנים פשוטות) – מחוברות¹. דער קישור ושייכות צווישן די צוויי סדרות איז פאָרשטאַנדיק בפשטות – נוסף אויף דעם וואָס אין ביידע סדרות רעדט זיך וועגן נגעים (אין פ' תזריע – נגעי אדם² ונגעי בגדים³ און אין פ' מצורע – נגעי בתים⁴), נאָר נאָך מער: פ' מצורע איז דער סיום וחותרם פון פ' תזריע; די דיני המצורע וועגן וועלכע עס רעדט זיך בפ' תזריע, איז סיומם – „תורת המצורע ביום טהרתו“ – אין פ' מצורע⁵.

מען דאַרף אָבער פאָרשטיין בנוגע די שמות הסדרות: ווי גערעדט שוין פיל מאָל⁶, זיינען די נעמען פון די סדרות ניט אַ סימן בעלמא, אַ וואָרט פון התחלת הסדרה ווערט גענוצט בלויז בכדי אויס-צוטיילן איין סדרה פון דער אַנדערער, נאָר יעדער נאָמען אַנטהאַלט און דריקט אויס (ווי אַלע „שמות שנקראים בהם בלשון הקודש“⁷) די נקודת התוכן פון דער סדרה.

[און ווי דאָס איז אויך מודגש בפרשת תזריע, אַז לויט מנהג ישראל הייסט זי ניט „אשה“⁸ (כאָטש דאָס איז דער ערש-

9) כנמג"א או"ח סתכ"ח. וברמב"ם (סו"ס אהבה) בסדר תפילות שלו בסופו (ועוד) „אשה כי תזריע“. וראה לקו"ש שם ע' 146 הערה 6 ע"ז בכמה סדרות.

10) ראה לקו"ש ח"ז ע' 74 ואילך הענין המיוחד שבשם „תזריע“ (וראה לקו"ש ח"ז ע' 148-9 וע' 155). אבל לא נתבארה שם השייכות לתוכן ענין הנגעים כי אם „תורת האדם“ בכלל. 11) נדרים סד, ב.

12) ראה חדא"ג מהרש"א נדרים שם.

13) ראה ספרי ורש"י בהעלותך יב, יב.

14) ועד"ו י"ל גם בהא דאמרינן מצורע איתקש למת – ראה יבמות קג, ב. רמב"ם הל' טומאת צרעת פי"ג הי"ד. ואכ"מ.

1) ראה לוחות העיבור שבטור או"ח אחרי הל' ר"ח ובעתים לבניה מאמר טו.

2) יג, ב ואילך.

3) שם, מז ואילך.

4) יד, לד ואילך.

5) יד, ב – עד שם, לב.

6) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"א ע' 250 הערה 172.

7) ראה שער היחוד והאמונה פ"א.

8) כפי שנק' בסידור הרס"ג – קריאת התורה.

אויך דאַרף מען פאַרשטיין וואָס מען געפינט צוויי שמות פון דער סדרה: מנהג ישראל (און אַזוי ווערט זי אָנגע-רופן אין טור ושו"ע²⁰) איז צו רופן איר – „מצורע“; אָבער אין רס"ג²¹, פרש"י²² און רמב"ם²³ ווערט זי אָנגערופן – „זאת תהי“ וואָס איז דער טעם החילוק פון די צוויי שיטות?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

בהקדים: איינע פון די יסודות האמונה איז – דער ענין פון שכר ועונש, ובלשון הרמב"ם²⁴ (אין פירוש המשניות²⁵): „היסוד הי"א כי הוא הש"י נותן שכר למי שעושה מצות התורה ויעניש למי שעובר על אזהרותי וכי השכר הגדול העולם הבא והעונש החזק כרת כו“ און ווי ער איז מאריך בזה בספרו יד החזקה אין הל' תשובה²⁶;

תורה איז דאָך תורת חסד. איז מובן, אַז אויך די עונשי התורה זיינען ניט לשם עונש ח"ו²⁷, נאָר – דער תיקון פאַרן נפש החוטא²⁸, וכמאמר רז"ל²⁹ „חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם“. ועד"ז באַ עונש מיתת ב"ד, ווי

אויך איז ניט מובן בנוגע „מצורע“ אַלס שם הפרשה: אין פ' מצורע רעדט זיך ניט וועגן דעם מצורע אַלס מצורע (פרטי הנגעים שבו און – זיין תומאה), נאָר פאַרקערט – וועגן טהרתו, ער ווערט אויס מצורע, ער קען שוין אַריינקומען בתוך המחנה און ברענגען זיינע קרבנות וכו"ו¹⁵ – היינט פאַרוואָס זאָל די סדרה אָנגערופן ווערן „מצורע“¹⁶?

[ואע"פ אַז נאָכדעם אין דער סדרה רעדט זיך וועגן נגעי בתים – איז ניט גלאַטיק: א) אין פשטות ווערן נגעי בתים ניט נכלל אינעם מובן הפשוט פון „מצורע“¹⁷. ב) נאָך מער: ביי די נגעי בתים איז די הדגשה ניט אין די נגעים כשלעצמם (אַלס ענין בלתי רצוי), נאָר – ווי רש"י וואָס ענינו איז פשוטו של מקרא, ברענגט גלייך אַראָפּ¹⁸ אויף, ונתתי נגע צרעת – „בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים כו“ וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן“,

משא"כ „מצורע“ איז – אדרבה, לפי המבואר בפרש"י דאָ ובארוכה אין מדרשי חז"ל אויף תחלת פרשתנו¹⁹ וועגן דעם חסרון און עונש פון אַ מצורע – אַז דאָס איז פאַרבונדן מיטן ענין פון לשון הרע וגסות הרוח].

(15) וי"ל שלכן נקראת בכמה ספרים בשם פ' „טהרה“. וראה לקו"ש ח"ז ע' 100 הערה 5 ובהבנסמן שם.

(16) להעיר גם מפרשת „חיי שרה“ אף שתחלת הסדרה מדברת בפטיירתה וקבורתה, ובכל הסדרה מדובר בענינים שארעו אחר מיתתה – ראה לקו"ש חט"ו ע' 145 ואילך. וש"נ.

(17) להעיר מפי"מ נגעים פי"ב, ה.

(18) יד, לד מויק"ר פי"ז, ו.

(19) תנחומא, ויק"ר (פט"ז, ה"ז).

(20) אור"ח סתכ"ח.

(21) בסידורו – קריאת התורה.

(22) עה"ת תזריע יג, ת.

(23) בסדר תפלות שלו בסופו. וראה לקו"ש ח"ז ע' 100 ובשוה"ג להערה 3 שם.

(24) ואפילו לדעת ס' העיקרים דרק שלשה עיקרים הם – שכר ועונש אחד מהם (ח"א פ"ד, פ"י).

(25) סנהדרין ר"פ חלק. – וכבר העירו ע"ז שלא הביא בס' היד ענין העיקרים, אבל מובן שאין זה מבטל חשיבותם. וראה טושו"ע יו"ד סט"ח ס"ב.

(26) פ"ח ואילך.

(27) להעיר מברכות ה, א.

(28) ראה כוורי מאמר שני פמ"ד. וראה גם

עיקרים מאמר רביעי פל"ח.

(29) מכות כג, סע"א במשנה.

אָ שינוי מיוחד³⁶ אין דער בריאה „כדי להזהירן מלשון הרע“. וואָס דערפאַר איז דער סדר, אָ דער אויבערשטער ברענגט עס (דעם שינוי) פריער אין די בתים און דערנאָך אויף די בגדים וכו', בכדי צו מזהיר זיין די אידן מן הקל אל הכבד צו זיין אָפּגעזיט פון לשון הרע³⁷.

36) פשטות לשון הרמב"ם בהל' טומאת צרעת שם, „אינו ממנהגו של עולם“, קאי על „השינוי האמור בבגדים ובבתים“, ועד"ז מובן ממ"ש בפיה"מ שם, כי בגדים והבתים דוממים והשנוי הנולד בהם אינו צרעת אלא שהתורה קראתו כך“ (וכן מפורש ברמב"ן עה"ת פרשתנו יג, מז. כלי יקר וספורנו שם. חינוך מצוה קעב, קעז**). אבל בלקו"ת פרשתנו (כב, ב. הובא לקמן בפנים ס"ו) כתב גם על צרעת באדם, „שנולדו סימנים בגשמיות בכשרו שלא כדרך הטבע. . אך מעשה נסים הם“.

אבל גם ברמב"ם מובן, מכיוון שנגעי אדם באים על האדם בהמשך ולאחרי נגעי בתים ונגעי בגדים מוכח שסיבתם אינה טבעית***. וכ"מ במו"נ שם. ולהעיר ממה שמסיים בפיה"מ שם „וכן נגעי אדם אתה תראה שישם הנתקים צרעת והוא חולי. . ויטהר הצרעת כאשר הפך כולו לכן. . ואמנם הם ענינים תוריים“ (וראה תרגום קאפח שם). ובכלי יקר שם, „וזהו בנין אב גם על נגעי הגוף שהם חוץ לטבע על צד העונש“. וראה גם בחיי (שם, נח).

37) להעיר מלשון החנוך במצוה קעב „משרשי המצוה שרצה הא"ל בטובו הגדול לייסרנו כאשר ייסר איש את בנו כו'“, ובמצוה קעז „כי מאהבת ה' אותם יודיע כו'“.

(* כ"ה בתרגום קאפח שם, ולפינו בפיה"מ ב' נוסחאות.

(** להעיר משינוי הלשון בחינוך: בנוגע לנגעי בגדים כתב (מצוה קעב) „כי זה הענין אינו בטבע אבל מופת הוא באומה הקדושה למען ילמדו כו'“. ובנוגע לנגעי בתים כתב (מצוה קעז) „שמעתי שאיינו דבר טבעי אבל הוא ענין מופתי יבוא לפעמים בבתי ישראל להוכיחם“.

(*** וכן משמע גם ממו"ש בלקו"ת שם, הנגעים שאינם מליצות המצויים כמ"ש הרמב"ם, וקאי על נגעי אדם (כבפנים ההערה). וראה בהנסמן לקמן הערה 51. וראה לעיל ע' 65 הערה 9.

רו"ל³⁰ זאָגן ביי עכן: „יעכרך ה' ביום הזה ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעוה"ב“³¹,

אָבער באַ רוב עונשי התורה זעט מען ניט בגלוי אַז דאָס איז גאָר לטובתו של האדם, בחיים חיותו בעלמא דין בעוה"ז.

משא"כ באַ נגעי צרעת זעט מען דאָס בגלוי (כדלקמן ברמב"ם) – (און פון דעם עונש הנגעים³² איז מובן אַז עד"ז איז באַ אַלע עונשי התורה).

ג. דער רמב"ם זאָגט בסוף הל' טומאת צרעת³³: „וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא ה' בישראל כדי להזהירן מלשון הרע שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית משתנין כלי העור שבביתו כו' ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהי' מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים³⁴ שהוא הליצנות ולשון הרע“³⁵.

דאָס הייסט, דער אויבערשטער מאַכט

30) סנהדרין מג, ב במשנה.

31) ראה לקו"ת קרח נג, ד. מטות פ, ב. ובכ"מ. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 96 ואילך, שמוכן הוא גם בפשוטו של מקרא.

32) להעיר מברכות (ה, ב) אם נגעים הוו יסורין של האבה. אבל לכו"ע הוי מוזב כפרה.

33) ועד"ז בפיה"מ נגעים פ"ב מ"ה. מו"נ ח"צ ספמ"ז.

34) מקור הרמב"ם הוא (לכאורה) בתוספתא נגעים פ"ו, ו; ותחומא מצורע ד (בסופו); ויק"ר פ"י, ד; פסיקתא רבתי יז – ששם מפורש הסדר הנ"ל, תחלה נגעי בתים כו'. אבל במקומות הנ"ל אינו מפורש: א) „אות ופלא ה' בישראל“. ב) עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים כו'. ואכ"מ.

35) וראה ספורנו ס"פ תזריע.

איז טומאת מצורע פון די טומאות הכי חמורות⁴⁰, זיין עונש – בדד ישב מחוץ למחנה מושבו – איז פון די עונשים הכי חמורים⁴¹.

און פון דעם לערנט מען אָפּ אויך בנוגע די אַנדערע עונשים, אַז זיי זיינען אַ התחלה ופרט פון דעם תיקון האדם,

אַזוי ווי דער ענין הנגעים, מיט די ימי הסגר והחלט, זיינען אַן ענין פון „תזריע“ (אַז דער כמת זאָל ווערן אַ ברי' חדשה).

ה. ויש לומר, אַז פון דעם קומט אַרויס אויך אַ נפק"מ להלכה:

דעם⁴² דין באַ מצורע, אַז „כל ימי אשר הנגע בו יטמא כו' בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“³⁸, קען מען מגדיר זיין אין צוויי אופנים – אַז דאָס איז אַ דין ע"ד ווי באַ אַנדערע טמאים (זבים וזבות וטמאי מתים) וועלכע טאָרן ניט זיין בתוך מחנה שכינה אַדער מחנה לוי', עד"ז דאַרף אַ מצורע, מצד חומר יותר בטומאתו, זיך געפינען מחוץ לג' מחנות, אויך מחוץ למחנה ישראל (ובמילא איז „בדד ישב גו"ו“⁴³; אַדער אַז די אזרה „בדד ישב מחוץ למחנה“ איז אַ דין מיוחד באַ מצורע דוקא, ניט (נאָר) פאַרבונדן מיט זיין טומאה, נאָר (אויך) מיט ענינו המיוחד ומשונה פון שאר הטמאים.

40) דמחוי למחנה מושבו, מחוץ לג' מחנות, משא"כ שאר טמאים (ראה תו"כ ורש"י פרשתנו שם. פסחים סז, א – הובא בפרש"י נשא ה, ב).

41) ובמשכ"כ מצער גלות שהוא „שקול כמעט כצער מיתה שנפרד האדם מאוהביו כו' ושוכן כו' עם זרים“ (חינוך מצוה תי), ויותר מזה במצורע „בדד ישב“. ולהעיר מפירושו הראב"ד לתו"כ שם – שיהא כמנודה כו'. וראה לקמן הערה 49.

42) בכל הבא לקמן – ראה לקו"ש ח"ח ע' 135 ואילך. וש"נ.

43) מקומות שבהערה 40.

און אויך דער הסגר פון דעם מצורע עצמו, וואָס ווערט געטאָן אין אַן אופן ש"הי' מובדל ומפורסם לבדו“, „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“³⁸, איז מיט דער מטרה אַז דאָס זאָל אויף אים פועלן „שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע“.

ד. ועפ"ז י"ל אַז מהאי טעמא ווערט די פרשה אָנגערופן „תזריע“: תזריע איז די התחלת הלידה פון חיים חדשים, כנ"ל ס"א (ע"ד ווי זריעה באַ תבואה ופירות – אַז דערפון זאָל נאָכדעם קומען אַ נייע צמיחה) –

אַזוי איז דער תוכן ענין הנגעים פון פ' תזריע: סיי דער נגע עצמו און סיי דער הסגר והחלט פון דעם מצורע וואָס ער איז „מובדל ומפורסם לבדו“ זיינען ניט (נאָר?) בתור עונש והעדר הטוב פאַר דעם מצורע כנ"ל, נאָר פרטים און מיט"לען אין דעם תיקון (אין דער היילונג) פון דעם מצורע, אַז ער זאָל אַריין אין אַ סדר פון חיים חדשים און ניט האָבן קיין שייכות מיט „שיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע“.

און וויבאלד אַז ענינה של תורה איז – הוראה, איז מובן, אַז פון פרשת נגעים איז דאָ אַ הוראה³⁹ אויף אַלע עונשי התורה, אַז ענינם איז אַ פעולה מיוחדת פון דעם אויבערשטן צו מתקן זיין דעם אידן, ער זאָל גיין בדרך הישר.

פאַרוואָס ווערט דאָס אָנגעוויזן און געזאָגט דוקא באַ מצורע?

היות אַז ער איז חשוב כמת (און בגילוי

38) יג, מו.

39) להעיר שבחינוך (מצוה קסט) כו' בשרשי המצוה (דנגעים) – „לטמא אדם מצורע . . שיכוא אל הכהן“ (לקבוע בנפשתינו כי השגחת הקב"ה פרטית על כ"א מבני אדם כו"י עי"יש).

מת, זבים וזבות) אָבער ניט מצורעים⁴⁸; דאָקעגן מצד דעם חיוב פון „בדד ישב“, דאָרף זיין „בדד“ אויך פון אַנדערע מצורעים⁴⁹: דוקא דעמאָלט ווערן ביי אים נתקיים „ויהי מובדל ומפורסם לבדו“⁵⁰, און נאָר אַזוי ווערט באַוואָרנט „שלא יתעסק בשיחת הרשעים“ (משא״כ כשנמצא עם מצורעים ובפרט – רק עמהם – ה״ז פועל להיפך!).

ו. כשם ווי דאָס איז אין פשוטם של הענינים וע״ד ההלכה – אַז נגעים איז אַן אות און אַ וואָרנונג אָפּצוהיטן אַ אידן פון לשון הרע, און אַז אויב ער איז נאָך ווייטער אַריינגעצויגן געוואָרן אין דעם ביו אַז „משתנה עורו ויצטרע“, ווערן געטאָן פעולות „בדד ישב גו“ אים צו היילן און אָפּשיידן פון שיחת הרשעים כ״ –

עד״ו (און נאָך מער) איז עס מודגש בפנימיות הענינים:

ס׳איז מבואר אין לקו״ת⁵¹, אַז דאָס וואָס ביי נגעים שטייט⁵², ׀טא׀, כי יהי בעור בשרו גו״ – דער תואר אדם וואָס

48 כפשטות הפירוש בדברי ר״י פסחים שם. 49 כן הוא לפי הראב״ד בתו״כ שם. ולכאורה כן מובן מרש״י ד״ה בדד ישב (יג, מו) שמבאר בהמשך פירושו „מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד כו״, דהיינו לבדו ממש – דאילו זה שמושב חוץ לג׳ מחנות מפרש רש״י בד״ה שלאח״ז שזהו פ״ד מחוץ למחנה – חוץ לשלש מחנות. אבל ראה רא״ם ועוד בפרש״י ובשאר מפרשי התו״כ. וראה צפצפ״נ עה״ת שם דמביא מכ״מ דמצורעים יושבים ביחד. וראה גם מ״ב ז, ג (הפטרות פרשתנו): וארבעה אנשים היו מצורעים גו׳ ויאמרו איש אל רעהו גו׳ (אלא שזהו גיחזי ובניו שמחוייבים לכבדו וכו׳).

50 לכאורה כן משמע מלשון הרמב״ם הנל בפנים. וראה רמב״ם שם פ״י ה״ז.

51 תזריע כב, ב. וראה גם סד״ה אדם כי יהי תרס״ו, תרע״ה (בהמשך תער״ב). וראה גם אלשיך פרשתנו שם. וראה לעיל ע׳ 65 ואילך.

52 תזריע יג, ב.

לכאורה איז ביי מצורע דאָ צוויי באַ-זונדערע סוגי דין: א) דער דין כללי פון טמאים וועלכע שטייט אין פ׳ נשא״44: „וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש“. און דער טעם איז „ולא יטמאו את מחניהם“⁴⁵ (צוליב די מחנות), וואָס דאָס איז פאַרבונדן מיט דער טומאה פון מצורע; און ב) דער ציווי „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“ אַ דין מיוחד באַ מצורע, וואָס איז נוגע עס, לטהרתו (ניט נאָר) אַלס הרחקה מהמחנות מצד טומאתו).

יש לומר, אַז צווישן די צוויי דינים זיינען דאָ כמה נפק״מ, ומהם:

א) ביי דעם דין הכללי „וישלחו מן המחנה“ איז נוגע די שלילה, ער זאָל ניט זיין אין דער מחנה „ולא יטמאו את מחניהם“ (ובמילא – כשבטלו מחנות איז ער אויך דעמאָלט ניט במחנה); משא״כ אין דעם דין „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“ איז נוגע דער חיוב – אַז ער זאָל זיין בַּדד מחוץ למחנה – ובמילא אויב עס האָט זיך (מאיזו סיבה שתהי) ניט אויס-געפירט ביי אים דער ענין פון „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“ – (ווען ס׳איז ניטאָ קיין מציאות פון מחנות כנ״ל וכיו״ב), דאָרף אויסקומען, אַז ער קען דעמולט ניט קומען לטהרתו. וכמבואר במ״א⁴⁶.

ב) מצד דעם דין, אַז ער דאָרף זיין מחוץ לג׳ מחנות, דאָרף אויסקומען, אַז די אזהרה „בדד ישב לבדו ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו“⁴⁷ איז בלויז שולל אַן אַנדער סוג טמאים (טמאי

44 ה, ב.

45 שם, ג.

46 ראה בארוכה לקו״ש שם.

47 פסחים ס, א. וראה גם שאר המקומות שבהערה 40.

דער צווייטער סדרה, „מצורע“, כאַטש דאָרט רעדט זיך ניט ווי דער מצורע איז במצב של טומאה, נאָר ווי ער איז „ביום טהרתו“:

דערמיט ווערט אַרויסגעבראַכט, אַז טהרת (ורפואת) המצורע (המבוארת בפ' מצורע) איז ניט קיין באַזונדער אויפטו, וואָס ווערט נתחדש (בלויז) מצד די פעולות וקרבנות וועלכע זיינען מבואר אין דער פרשה, נאָר דאָס אַלץ קומט בהמשך און אַלס מסובב פון די ענינים המבוארים בפ' תזריע.

בסגנון אחר: די פעולות שבפ' מצורע וואָס טוען אויף די טהרה (בפועל), זיינען (בלויז) ממשיך ומגלה דאָס וואָס האָט זיך שוין אויפגעטאָן אין דעם אדם דורך דער צרעת גופא, וכנ"ל אַז די רפואת האדם ברוחניות (וואָס דאָס איז די סיבת הצרעת) איז דורך דער צרעת והסגר („בדד ישב גו“).

און דעריבער ווערט די פרשה ניט אָנגערופן „ביום טהרתו“ (וכיו"ב⁵⁵) וואָס וואָלט אָנגעדייטעט אַז דוקא דאָ טוט זיך אויף טהרתו, נאָר דוקא „מצורע“ וואָס ברענגט אַרויס אַז דאָס איז די תוצאה פון דעם ענין „מצורע“ גופא.

ה. כשם ווי דאָס איז בנוגע אַ מצורע פרטי, עד"ז איז מובן בנוגע כללות עם ישראל, וואָס געפינענדיק זיך אין גלות זיינען אידן אין אַ מעמד ומצב פון „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“⁵⁶:

די⁵⁶ עבודה פון אידן בזמן הגלות איז אַן ענין פון „תזריע“ – אַ זריעה⁵⁷ והכרח

איז דער שם המעלה פון אידן – איז ווייל דער ענין הנגעים איז שייך דוקא ביי איינעם וואָס איז במדריגת אדם, וועלכע איז אַ מדריגה גדולה, „שלימו דכולא“.

און דער טעם דערפון איז, ווייל דער ענין הנגעים „בעור בשרו“ ווייזט אַז דער רע וואָס איז גורם דעם נגע איז ניט בתוך אין (דער פנימיות פון) דעם מענטשן, נאָר ס'איז „פסולת“ ורע וועלכע איז פאָר-בליבן בלויז אין זיין חיצוניות – „בסוף לבושרו“, און דערפאָר ווערט דערפון אַזוי אויך אין דעם מסובב (בדומה צו זיין סיבה) אַ נגע וואָס איז (נאָר) „בעור בשרו“, בחיצוניות הגוף.

דערמיט איז דער אַלטער רבי אויך מבאר פאָרוואָס „מצות נגעים אינו נהוג בזמננו זה אחר החורבן מפני שאינו מצויין כלל“⁵³ כו' אך מעשה נסים הם⁵⁴ – היות אַז „אינו בממצא בזמננו“ אַזאָ מענטש וואָס האָט אינגאַנצן ניט קיין רע בפנימיות, „שאף הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיות“, דערפאָר איז דער רע בזמננו ניט גורם קיין נגעים.

לפ"ז איז נאָך מער מוסבר דער טעם הנ"ל, אַז דער ענין הנגעים המבואר בפ' תזריע איז תוכנו אַן ענין פון „תזריע“ – צוליב אַ הולדה חדשה ונעלה:

דעם מעשה נסים מאַכט דער אויבער-שטער בכדי אַז אויך די חיצוניות ופסולת הרע זאָל נתברר ווערן באַ אידן.

ז. עפ"ז איז אויך מבואר דער שם פון

55) וראה לקו"ש ח"ז ע' 103-4 ובהערה 40 שם.
56) ראה ויק"ר ספ"ז דריש כל הפרשה בנגיע בתים על חורבן ביהמ"ק, ועמא הגלי לבבל" כו'.
56*) ראה גם שה"ש תנש"א ח"ב ע' 490 ואילך.
57) ראה דרוש חסידות עה"פ הבאים ירש יעקב (תו"א כו' פ' שמות).

53) צ"ע אם הכוונה רק מפני זה (כי דינם שנוהגים גם שלא בזמן הבית (רמב"ם הל' טו"צ פ"א ה"ו)) – ואין כל מניעות, כהן מיוחס וכו'.
וראה תו"ש (שמות מילואים סח"י) הדעות אם נגעים נוהגין בזה"ז והטעמים.
וראה הנסמן לעיל ע' 65 הערה 9.
54) ראה לעיל הערה 36.

דאָס איז אַ יסוד פון די יסודות האמונה אין וועלכן אַלע אידן זיינען גלייך – קען אָבער זיין אַ חילוק אויף וויפל דאָס איז פאַרבונדן מיטן לימוד התורה וקיום המצות, מיט מעשינו ועבודתינו פון אַ אידן:

ער קען לערנען תורה און מקיים זיין מצות וויסנדיק אַז דאָס איז „תזריע“, אַז דאָס ברענגט משיחין, אָבער צו „אים“ (צו זיין עבודה) האָט דאָס ניט, ווייל – א) ניט צוליב דעם לערנט ער תורה און איז מקיים מצות. ב) אים אַרט ניט אַז די גאולה וועט זיין אין אַ שפעטערדיקן זמן, אין אַ זמן שפעטער (קריאת מצורע בשבוע בפ"ע) – ביז אַן אַנדער דור ח"ו. „ער“ באַנוגנט זיך און איז צופרידן מיט דעם וואָס ער לערנט תורה, איז מקיים מצות און מאַכט די זריעה אויף דער גאולה.

אויף דעם איז די הוראה, אַז ברוב השנים זיינען די ביידע סדרות מחוברות, און אַ כלל גדול התורה איז – שעל הרוב תדבר⁶⁰ און אַ דין עיקרי בהלכה למעשה בפועל איז – אזלינן בתר רובא⁶¹ –

ד. ה. עס דאַרף זיין דער חיבור פון תזריע און מצורע, און אַזוי בשלימות, אַז – כמנהג ישראל אומעטום – אַז מ'פרעגט ביים ראשון פון דער וואָך (אַדער בשאר הימים) פון וועלכער וואָך, איז דער ענ-טפער בפשטות: פון פרשת תזריע מצורע,

זיין עבודה אין גלות דאַרף זיין דורכ-גענומען מיט דער שטענדיקער צפי⁶² און שטרעבונג צו דער גאולה, אַזכּה לו

(60) מו"נ ח"ג פל"ד.

(61) חולין יא, א. ובכ"מ.

(62) ראה פסיקתא רבתי רפ"ו: איזה אור שכנסת ישראל מצפה זה אורו של משיח. וראה שבת לא, א: צפית לישועה (וצ"ע בפרשי" שם). זח"א ד, סע"א. קמ, א. ועוד.

לצמיחה והתחלת הצמיחה בזמן פון דער גאולה. ווי דער אַלטער רבי זאָגט אין תניא⁵⁸, אַז די גילויים דלעתיד זיינען „תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה עצמה“. ד.ה. אַז דאָס וואָס עס טוט זיך אויף לימות המשיח ותחיית המתים איז ניט קיין באַזונדער זאָך פון ענין הגלות, נאָר דאָס איז די „צמיחה“, וואָס „וואַקסט אויס“ פון עבודת ה„תזריע“ בזמן הגלות.

און דאָס איז די הוראה פון די שמות הסדרות „תזריע-מצורע“ בעבודת כל אחד:

אַ איד דאַרף לערנען תורה ומקיים זיין מצות מיט קבלת עול, ווייל אַזוי האָט דער אויבערשטער געהייסן.

קען ער טראַכטן אַז ס'איז קיין נפק"מ ניט כלל וואָס די עבודה טוט אויף⁵⁹,

– איז אויף דעם די הוראה, אַז (ביחד עם הנ"ל) איז אין „מעשינו ועבודתינו“ פון זמן הגלות דאַרף דערהערט ווערן אַז דאָס איז אַן ענין פון „תזריע“ וואָס ברענגט די „צמיחה“, דעם גילוי פון משיח צדקנו; ובמילא, אַז די גילויים דלעתיד זיינען ניט קיין באַזונדער ענין, נאָר אַ המשך ותוצאה פון דער עבודה פון גלות (ע"ד „תזריע-מצורע“, כנ"ל) – די צמיחה וואָס קומט פון דער עבודה אין גלות.

ט. אין דעם פאַרבונד פון דער עבודה בזמן הגלות (תזריע) מיט ביאת המשיח (מצורע) זיינען אָבער דאָ כמה אופנים: אע"פ אַז יעדער איד איז מאמין אין ביאת המשיח און איז „מחכה לביאתו“, וואָס

(58) רפ"ז.

(59) ובל' הידוע אילו נצטווה לחטוב עצים (לקו"ת שלח מ, א). וראה מו"נ ח"ג פנ"א בהערה).

מצות, תשבי יתריך קושיות ואבעיות⁶⁷ משיח יגלה טעמי תורה⁶⁸ כו' ילמד תורה⁶⁹, וכו'

כולל – בלשון הרמב"ם⁷⁰: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה."

ווי מבואר במ"א⁷¹ אז דערמיט גיט דער רמב"ם ארויס אַ הלכה, אַז דער גדד פון משיח'ן איז, וואָס ער ברענגט צוריק די שלימות הלכות ומצות התורה. און דאָס זאָגט דער רמב"ם: די אַלע ענינים וואָס האָבן געפעלט אין דער שלימות פון קיום התומ"צ (מצד דעם וואָס עס האָט געפעלט אין שלימות כל ישראל וביהמ"ק – וואָס דאָס איז כללות ענין הגלות) – ווערט נשלם דורך משיח'ן. און אויך אין דעם באַשטייט וואָס משיח איז מחזיר „מלכות בית דוד ליושנה כו' וחוזרין כל המשפ-

בכל יום שיבוא⁶³. און וויבאלד אַז אני נבראתי לשמש את קוני⁶⁴, דאָס איז די עבודה פון דעם אידן כל היום, דערהערט ער אין זיין קיום התומ"צ, אַז דאָס ברענגט און איז ממחר די גאולה⁶⁴.

יוד. אָבער דאָס גופא קען זיין אויף צוויי אופנים:

א) ער דערהערט ווי זיין עבודה, „תזריע“, איז אַ זריעה וואָס וועט ברענ- גען די צמיחה, די גאולה, אָבער דאָס איז אין אַן אופן פון „זאת תהי' בהיותו תהא⁶⁵ – אַלס נאָך אַ זאך, וואָס וועט זיין בנפרד; ער האַלט טאַקע באַ „אחכה לו בכל יום שיבוא“ און די עבודה איז צוליב דעם „שיבוא“ – באַ אים הערט זיך דאָס אָבער ווי נאָך אַן ענין, אַז דורך מעשינו ועבודתינו ברענגט מען אַראָפּ און מ'איז ממחר (אַ באַזונדער ענין) ביאת משיח צדקנו, ובפרט „וכו – אחישנה⁶⁶“.

ב) אַ העכערער אופן איז, אַז באַ אים איז „תזריע ומצורע“ מחוברות – דער אחכה און קוינו כל היום צו דער גאולה וואָס ווערט נרגש בכל יום אין זיין עבודת „תזריע“, איז ניט נאָר אַז יעדע זיין עבודה וועט גלייך גורם זיין „שיבוא“, נאָר אַז די גאולה העתידה איז אַיין זאך מיט תוכן עבודתו („תזריע- מצורע“ ווערן איין פרשה) – ווייל ביאת המשיח איז די צמיחה ובמילא די שלימות פון זיין זריעה:

ויש לקשר זה דערמיט וואָס דער ענין פון משיח'ן איז וואָס דעמולט וועט זיין די שלימות אין תורה און די שלימות אין

(63) כנוסח אני מאמין.

(64) קדושין בסופה.

(64*) ראה לקו"ד ח"ג תכב, א (סה"ש תש"ג ע' 73), וראה סה"ש תשנ"ב ח"א (ע' 111, 131, 249).

(65) מנחות ה, א.

(66) סנהדרין צח, א.

(67) תויר"ט סוף מס' עדיות. של"ה תט, א. והוא ע"פ זח"ג כח, א. ועייג"כ ערוך השלם בערכו.

(68) ברש"י שה"ש (א, ב) מפורש שלעת"ל הקב"ה מגלה טעמי תורה (מבלי לפרט ע"י מי כמו בנגלה – שמשח קבל וכו') ובאותיות דרע"ק את ז (יל"ש ישע"י רמז תכט בתחלתו): והקב"ה דורש להם (לצדיקים בג"ע) טעמי תורה חדשה שעתידי הקב"ה ליתן להם ע"י משיח (וביל"ש שם ליתא תיבת „טעמי“). וראה הנסמן בהערה הבאה. (69) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. ובפיה"מ להרמב"ם (סנהדרין ר"פ חלק ד"ה ועתה אחל): ונפלאות יתגלו על ידו (כ"ה הלשון בהעתקת קאפח. ובפיה"מ לפנינו בא בהמשך למש"כ לפניו: ועבודתו כל הארצות לצדקו הגדול ולנפלאות שיהא על ידו). וראה לקו"ת צו יז, ב. שער האמונה פנ"ו ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג. (70) הל' מלכים רפ"א.

(71) לקו"ש ח"י"ח ע' 277 ואילך.

די גאולה אָנגעהערט אין אַן אופן פון „זאת תהי'“ – אַן ענין וואָס וועט זיין בעתיד, בנפרד; ובמילא, איז די עבודה ניט געווען דורכגעדרונגען עד כ"כ מיט דעם הרגש, אַז דער קיום התומ"צ גופא קומט גלייך לשלימותו אויך בעולם,

אַבער אין די דורות האחרונים, וועל-כע ווערן אָנגערופן „עקבתא דמשיחא“, הערט זיך ביי אידן אַ סך מער דער ענין פון משיח', און דערפאַר ווערט די סדרה אָנגערופן בדורות אלו מיטן נאָמען „מצורע“ – אידן הערן און פילן, ופשיטא אַז מזלייהו חזי – אין זייער עבודה אַז אַט-אַט קומט משיח, ובמילא – המעשה הוא העיקר – מוז מען נאָך מער מוסיף זיין אין תומ"צ, די וועלט זאָל קומען לשלימותה וואָס שנעלער און מקיים זיין מצות „כמצות רצונך“⁷⁷ בביאת משיח צדקנו אין דעם ביהמ"ק השלישי.

יב. ע"פ הני"ל (סעיף ו), יש להמתיק עוד יותר, וואָס דוקא בדורות האחרונים ווערט די סדרה אָנגערופן „מצורע“:

כשם ווי דאָס איז ביי אַן אדם פרטי, אַז דוקא דער ענין פון נגעים („מצורע“) ווייזט אויף אַן אדם השלם „שמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים והבחי' שלמעלה“⁷⁸, ס'איז נאָר אַז די בחי' „התחתונה שבו לא נתברר הרע והפסולת ממנו“⁷⁸, און דערפאַר ווערן נולד סימנים גשמיים נאָר בעורו, לרמז, אַז נאָר „בסוף לבושו“ איז געבליבן פסולת וואָס איז נאָך ניט נתברר געוואָרן –

עד"ז איז בנוגע לכללות עם ישראל: וויבאַלד אַז בדורות האחרונים פון

טים" – ער ברענגט צוריק די שלימות הלכות ומצות התורה.

און וויבאַלד אַז די חפצא (תורה ומצות) איז דאָן בשלימות, וועט דעמאָלט אויך דער קיום מצד הגברא זיין בשלימות וואָרום „ינוחו ממלכיות שאינן מניחות להם לעסוק בתורה ומצות כהוגן“⁷² און „יהיו פנויין בתורה וחכמתה“⁷³. נאָכמער: „ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו' ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו“⁷⁴.

און אין דעם באַשטייט די אמונה אין ביאת המשיח און דער „מחכה לביאתו“ וואָס דער רמב"ם זאָגט בהמשך להנ"ל⁷⁵: דער לימוד התורה און דער קיום המצות איז דורכגענומען מיט דער אמונה אַז דאָס ברענגט אים און די גאַנצע וועלט צו דער שלימות לימוד וידיעת התורה, פון מצות וקיומן און צו דער שלימות פון ידיעת הבורא – אין דעם באַשטייט דער „מחכה לביאתו“ כנ"ל.

יא. עפ"ז יש לומר אַז דאָס איז איינער פון די טעמים וואָס בדורות הראשונים האָט די סדרה געהייסן „זאת תהי'“ און דוקא בדורות האחרונים ווערט זי גע-רופן „מצורע“ (כנ"ל סוף ס"א)⁷⁶:

בדורות הראשונים, וועלכע זיינען גע-ווען ווייטער פון זמן הגאולה, האָט זיך

72) רמב"ם הל' תשובה שם. עיי"ש ובהלכה א שם.

73) רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ד. עיי"ש ובהל' תשובה שם ה"ב „שמפני זה נתאוו כל ישראל כו' לימות המשיח“. וראה בארוכה – פיה"מ להרמב"ם שם.

74) רמב"ם ספי"ב מהל' מלכים.

75) ברפ"א שם. וראה לקו"ש שם ע' 278 ואילך.

76) ראה לקו"ש ח"ז ע' 103 ואילך.

77) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פיי"ז ואילך.

78) לשון הלקו"ת שנשמך לעיל שם.

מיות הגוף והנפש (פון כלל ישראל) און ס'איז געבליבן רע נאָר בחיצוניות, אַזוי אַז מ'האַלט שוין באַ דעם מצב פון „זכו“.

— ועפ"ז איז מובן אויך דער ענטפער פון משיח צו ריב"ל⁸⁶ (אויף זיין שאלה „לאימת אתי מר“) „א"ל היום“, און די הסברה פון אליהו „הכי אמר לך היום“⁸³ אם בקולו תשמעו“:

כלל בתורה — אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁸⁴, מען מיינט ניט שולל זיין דעם פירוש הפשוט פון „היום“ וואָס משיח האָט געזאָגט, אַז היום איז אַ מצב פון „זכו“ און מ'איז ראוי ער זאָל קומען „היום“, נאָר מען איז מסביר, אַז דאָס וואָס „לא אתא“ איז ווייל עס האָט גע-פעלט די שלימות פון „בקולו תשמעו“, דער גמר הברור פון חיצוניות הרע —

ובפרט בדורותינו אלו, אַז אידן הערן און פילן אַז משיח איז „הנהגה“⁸⁵ זה עומד אחר כתליו⁸⁶; און נאָכמער: דער כותל האָט שוין „חלונות“ און „חרכים“, און נאָכמער: משיח איז „משגיח“⁸⁵ מן החלונות מציץ מן החרכים — ער איז „משגיח“ און קוקט אויס, ווען מיר וועלן שוין פאַרענדיקן די „פכים קטנים“, „צו-פּוּצן די קנעפלעך“⁸⁷ און פאַרענדיקן דעם בירור „שבסוף לבושי“ —

וואָס דעמאָלט קומט משיח תיכף ומיד, „ארו“⁸⁸ עם ענני שמיא כבר אינש

(83) תהלים צה, ז.

(84) שבת סג, א.

(85) שה"ש ב, ט.

(86) ראה קול קורא לכ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס בהקריאה והקדושה תש"א. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' תיד) דמפרש זה על משיח.

(87) ראה שיחת שמחת תורה תרפ"ט.

(88) דניאל ז, יג (ושם: אנש) — הובא בסנהדרין

שם, א.

עקבתא דמשיחא האַלט מען גאָר נאָענט צו ביאת המשיח, דערפאַר פילט מען איצט דעם תוכן נעלה פון בחי' „מצורע“, כנ"ל, אַז די פנימיות פון כלל ישראל איז שוין נתברר געוואָרן (דורך דער עבודה פון אידן במשך כל הדורות), און עס איז געבליבן אויף צו מברר זיין נאָר די פסולת און חיצוניות פון „סוף לבושי“.

יג. ע"פ הנ"ל איז אויך מובן וואָס מ'געפינט אין סנהדרין⁸⁹, אַז אליהו האָט געזאָגט צו רבי יהושע בן לוי אַז משיח „יתיב ביני עניי סובלי חלאים“, און רש"י איז מפרש: „מנוגעים והוא נמי מנוגע“; אויך — די שקו"ט אין גמרא⁹⁰ וועגן שמו של משיח און לדעת רבנן „חיוורא דבי רבי שמו (מצורע של בית רבי — רש"י) שנאמר⁹¹ אכן . . חשבנוהו מנוגע גו“.

איז לכאורה תמוה: ווי קומט עס, אַז משיח זאָל אָנגערופן ווערן „מנוגע“ און „מצורע“?

בשלמא דאָס וואָס משיח ליידט יסורים בכלל („ביני . . סובלי חלאים“) קען מען פאַרשטיין, ווי רש"י הנ"ל אין גמרא ברענגט דעם פסוק⁹² „והוא מחולל מפשעינו וכתיב⁹¹ חלינו הוא נשא“, ועד"ז ברענגען די רבנן אין גמרא די ראי' אויפן נאָמען פון דעם פסוק הנ"ל — וואָס איז אַבער דער דיוק און דער תוכן פון דעם ענין הנגעים של משיח?

וע"פ הנ"ל י"ל הביאור אין דעם⁹²: נגעים ברענגען אַרויס דעם מצב פון אידן אין זמן פון עקבתא דמשיחא, אַז ס'איז דאָ די „התבררות הרע“ אין פני-

(79) שם.

(80) שם ע"ב.

(81) ישעי' נג, ד.

(82) שם, ה.

(82*) ראה גם לקו"ש תזריע תנשא. סה"ש

תנשא ח"ב (ע' 491. 496 ואילך).

אתה", ער קומט באופן פון אחישנה, „הבאים⁹¹ ישרש יעקב" – ווערט דער
 וואָרום ס'איז אַ מצב פון „כולו זכאי „יציץ⁹¹ ופרח ישראל ומלאו פני תבל
 דכתיב⁸⁹ ועמך כולם צדיקים לעולם תנובה", בקרוב ממש.
 יירשו ארץ"⁶⁶,

(משיחות ש"פ תזריע, תשנ"א,

ש"פ תזריע תשנ"ב)

פון דעם „וזרעתי לי בארץ"⁹⁰ –

91) ישעי' כז, ו. וראה תו"א ואוה"ת ד"ה זה

(בפ' שמות).

89) ישעי' ס, כא.

90) הושע ב, כה.

